НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА СОЦІАЛЬНИХ І ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Релігієзнавство»

вибірковий освітній компонент
за освітньо-професійними програмами
«Екстремальна та кризова психологія», «Робота з персоналом»
підготовки за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти
у галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»
за спеціальністю 053 «Психологія»

Рекомендовано кафедрою соціальних і гуманітарних дисциплін на 2021-2022 навчальний рік.
Протокол від «22» червня 2021 року № 13

Силабус розроблений відповідно до Робочої програми навчальної дисципліни «Релігієзнавство»

2021 рік

Загальна інформація про дисципліну

Анотація дисципліни

Знання, забезпечувані вивченням навчальної дисципліни «Релігієзнавство», допомагають визначити релігію як суспільно-історичне явище, змістом і результатом якого є релігійна віра в одного або кількох богів як творців і правителів світу, реально існуючих, але недоступних розуму людини. Відповідно до такого підходу в межах курсу «Релігієзнавство» релігія вивчається в широкому соціокультурному контексті і в її історичному розвитку. ***У цьому полягає його навчальне значення.*** Увага приділяється як становленню архаїчних, національно-державних і світових релігій, так і вивченню їх сучасного стану, а також розгляду неорелігійного руху як феномена сучасної цивілізації.

Навчальна дисципліна «Релігієзнавство» розрахована на здобувачів вищої освіти, які навчаються за програмою підготовки бакалавра. Вона спрямована на створення теоретичного підґрунтя для світоглядної орієнтації здобувачів та є принципово значущим для морального та естетичного розвитку молоді..

Інформація про науково-педагогічного працівника

Загальна інформація	Рябініна Олена Володимирівна, професор кафедри соціальних і гуманітарних дисциплін соціально-психологічного факультету, доктор філософських наук, професор.
Контактна інформація	м. Харків, вул. Чернишевська, 94, кабінет № 416. Робочий номер телефону – (057) 707-34-78.
E-mail	evryabinina@gmail.com
Наукові інтереси	1)специфіка мислення, творчості; 2)теоретичні підвалини інтелектуальних процесів; 3)цифрові практики, онтологія віртуального буття
Професійні здібності	1)доктор філософських наук, автор наукових праць з феноменології свідомості; з теми впливу екранної культури на соціально-психологічний вимір буття; 2)професор по кафедрі соціальних і гуманітарних дисциплін – рівень викладання навчального курсу; 3)багатий досвід навчання здобувачів вищої освіти, керівництва студентськими науковими роботами з імплементацією філософських знань; 4)керівництво дослідженнями кафедри соціальних і гуманітарних дисциплін (теми: ціннісні орієнтації молоді, інформаційна культура студентів; екологія і спосіб життя молоді) впродовж 14 років
Наукова діяльність за освітнім компонентом	1.Філософія. Підручник для здобувачів вищої освіти/ авт. кол. Під ред. Рябініної О.В. і Юрченко Л.І. – Х.: НУЦЗ України. – 2021. – 296 с.

	2.Рябініна О.В., Коваленко І.І. Простір *HOMO VIRTUALIS* і пост-цифрова естетика музики. – К.: Вісник Національної Академії керівних кадрів культури і мистецтва. – 2018. – Вип. 4. – С. 214 – 221 3.Ryabinina, Olena; Trynyak, Maya; Kovalenko, Inna; Kalnytskyi, Eduard y Kharlamov, Mykhailo. Postdigital practice and spatial specificity of music. Revista Inclusiones Vol: 8 num 1 (2021): 229-240 4.Ryabinina, Olena; Kovalenko, Inna y Nesterenko, Ksenia. Metamorphoses of historicity in modern culture. Revista Notas Históricas y Geográficas, número 26, Enero-Junio 2021. pp. 189-207.

Час та місце проведення занять з дисципліни

Аудиторні заняття з навчальної дисципліни проводяться відповідно до затвердженого розкладу. В електронному вигляді розклад викладено на сайті Університету (http://rozklad.nuczu.edu.ua/timeTable/group).

Консультації з навчальної дисципліни проводяться протягом семестру щопонеділка з 15.00 до 16.00 в кабінеті № 416. В разі додаткової потреби здобувача в консультації час погоджується з викладачем.

Мета навчальної дисципліни «Релігієзнавство» полягає в ознайомленні здобувачів вищої освіти (далі – здобувачів) з основними поняттями релігієзнавства і їх еволюцією; у розвитку світоглядної культури тих, хто навчається, в аспектах релігійної віри й теорії релігії; у формуванні здатності обґрунтувати ідейні позиції з питань віри й атеїстичного світорозуміння; у розвитку обізнаності зі світовими та національно-державними релігіями, релігійними текстами як явищами культури.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Форма здобуття освіти
	очна (денна)
Статус дисципліни	вибіркова
Рік підготовки	2 курс
Семестр	4
Обсяг дисципліни:	
- в кредитах ЄКТС	3
- кількість модулів	2
- загальна кількість годин	90
Розподіл часу за навчальним планом:	
- лекції (годин)	14
- практичні заняття (годин)	

- семінарські заняття (годин)	16
- лабораторні заняття (годин)	-
– курсова робота (годин)	-
- інші види занять (годин)	-
- самостійна робота (годин)	60
- індивідуальні завдання (науково-дослідне) (годин)	-
- підсумковий контроль	диференційований залік

Передумови для вивчення дисципліни

Для успішного навчання необхідне опанування дисциплін «Історія та культура України», «Філософія і засади логіки».

Результати навчання та компетентності з дисципліни

Відповідно до освітньо-професійних програм «Екстремальна та кризова психологія», «Робота з персоналом» вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити:

- досягнення здобувачами вищої освіти таких результатів навчання:

Дисциплінарні результати навчання
Усвідомлювати власну світоглядну позицію, вести дискусію на основі терпимості, поваги до переконань співрозмовника (релігійних або атеїстичних).
Дотримуватися у діяльності та поведінці орієнтації на моральні, культурні, загальнолюдські цінності.

- формування у здобувачів вищої освіти наступних компетентностей:

Очікувані компетентності з дисципліни
Здатність до засвоєння принципів різних релігій та культур.
Здатність обґрунтувати ідейні позиції з питань віри й атеїстичного світорозуміння.

Програма навчальної дисципліни

Теми навчальної дисципліни:

Модуль 1 Релігія як форма буття культури: сутність і становлення.

Тема 1.1. Сутність релігії. Релігія та релігійність.

Тема 1.2. Міф і виникнення релігії. Ранні вірування.

Тема 1.3. Національно-державні релігії Давнього Сходу.

Тема 1.4. Національно-державні релігії античності.

Модуль 2. Світові релігії. Неорелігійна свідомість.

Тема 2.1. Світові релігії. Буддизм.

Тема 2.2. Світові релігії. Християнство.

Тема 2.3. Світові релігії. Іслам.

Тема 2.4. Релігія в сучасному світі.

Розподіл дисципліни у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять:

Назви модулів і тем	Очна (денна) форма					
	Кількість годин					
	усього	у тому числі				
		лекції	практичні (семінар-ські) заняття	лабора торні (інші види)	само-стійна робота	модульна контрольна робота
4-й семестр						
Модуль 1						
Тема 1.1. Сутність релігії. Релігія та релігійність.	**11**	**2**	**2**	**0**	**7**	
Тема 1.2. Міф і виникнення релігії. Ранні вірування.	**11**	**2**	**2**	**0**	**7**	
Тема 1.3. Національно-державні релігії Давнього Сходу.	**11**	**2**	**2**	**0**	**7**	
Тема 1.4. Національно-державні релігії античності.	**12**	**2**	**2**	**0**	**8**	На семінарі
Разом за модулем 1	**45**	**8**	**8**		**29**	
Модуль 2.						
Тема 2.1. Світові релігії. Буддизм.	**11**	**2**	**2**	**0**	**7**	
Тема 2.2. Світові релігії. Християнство.	**11**	**2**	**2**	**0**	**7**	
Тема 2.3. Світові релігії. Іслам.	**11**	**2**	**2**	**0**	**7**	
Тема 2.4. Релігія в сучасному світі.	**12**		**2**	**0**	**10**	На семінарі
Разом за модулем 2	**45**	**6**	**8**	**0**	**31**	
Разом	**90**	**14**	**16**	**0**	**60**	

Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	**Тема 1.1.** Сутність релігії. Релігія та релігійність.	2
2.	**Тема 1.2.** Міф і виникнення релігії. Ранні вірування.	2
3.	**Тема 1.3.** Національно-державні релігії Давнього Сходу.	2
4.	**Тема 1.4.** Національно-державні релігії античності.	2
5.	**Тема 2.1.** Світові релігії. Буддизм.	2
6.	**Тема 2.2.** Світові релігії. Християнство.	2
7.	**Тема 2.3.** Світові релігії. Іслам.	2
8.	**Тема 2.4.** Релігія в сучасному світі.	2
	Разом	16

Оцінювання освітніх досягнень здобувачів вищої освіти
Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання є диференційований залік, модульні контрольні роботи, есе, відповіді та участь у навчальних дискусіях на семінарських заняттях. Оцінювання рівня освітніх досягнень здобувачів освіти здійснюється за 100-бальною шкалою, що використовується в НУЦЗ України з переведенням в оцінки за рейтинговою шкалою - ЄКТС та за 4-бальною шкалою.

Таблиця відповідності результатів оцінювання знань з навчальної дисципліни за різними шкалами

За 100-бальною шкалою, що використовується в НУЦЗ України	За рейтинговою шкалою (ЄКТС)	За 4-бальною шкалою
90–100	A	відмінно
80–89	B	добре
65–79	C	
55–64	D	задовільно
50–54	E	
35–49	FX	незадовільно
0–34	F	

Критерії оцінювання
Форми поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль має форму усного і писемного опитування, в тому числі за посередництвом модульних контрольних робіт; перевірки завдань по типу есе та самостійної роботи.

Підсумковий контроль проводиться у формі диференційованого заліку.

Розподіл та накопичення балів, які отримують здобувачі, за видами навчальних занять та контрольними заходами з дисципліни

Види навчальних занять		Кількість навчальних занять	Максимальний бал за вид навчального заняття	Сумарна максимальна кількість балів за видами навчальних занять
І. Поточний контроль				
Модуль 1	лекції	4	0	0
	семінарські заняття	4	5	20
	практичні заняття*	0	0	0
	модульний контроль*	1	25	25
Індивідуальна самостійна робота				5
Разом за модуль 1				50
Модуль 2	лекції	3	0	0
	семінарські заняття	4	5	20
	практичні заняття*	0	0	0
	модульний контроль*	1	25	25
Індивідуальна самостійна робота				5
Разом за модуль 2				50
Разом за поточний контроль				100
ІІ. Підсумковий контроль (диференційований залік)*				інтегральна оцінка
Разом за всі види навчальних занять та контрольні заходи				100

* – види навчальних занять та контрольні заходи для обов'язкового виконання.

Поточний контроль

Поточний контроль проводиться на кожному семінарському занятті. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на семінарських заняттях.

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів на семінарському занятті (оцінюється в діапазоні від 0 до 5 балів):

4-5 бали – здобувач вільно володіє усім навчальним матеріалом, орієнтуються в темі та аргументовано висловлює свої думки, наводить приклади;

2-3 бали – здобувач частково володіє матеріалом та може окреслити лише деякі проблеми теми;

0-1 бали – здобувач не знає відповіді на поставлені питання або поверхово розкрив лише окремі положення при цьому допустив суттєві помилки.

Викладачем оцінюється повнота розкриття питання, логіка викладання, культура мови, емоційність та переконаність, використання основної та додаткової літератури (підручників, навчальних посібників, тощо), аналітичні міркування, вміння робити порівняння, висновки.

Модульна контрольна робота є складовою поточного контролю і здійснюється через проведення аудиторної письмової роботи під час проведення останнього семінарського заняття в межах окремого залікового модуля.

Кожен варіант модульної контрольної роботи складається з тестових завдань і контрольних запитань. Розв'язання повинно містити: загальну характеристику проблеми та її актуальність, аналіз існуючих у науковій літературі точок зору з проблеми що вивчається, основні факти та їх тлумачення, значення даної проблеми в релігієзнавстві.

Критерії оцінювання знань здобувачів при виконанні контрольних робіт (оцінюється в діапазоні від 0 до 25 балів):

21-25 балів – здобувач у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, глибоко та всебічно розкрив зміст теоретичних питань;

16-20 балів – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, в основному розкрито зміст теоретичних питань. При наданні відповідей не вистачає достатньої глибини та аргументації, при цьому є несуттєві неточності та незначні помилки;

11-15 балів – в цілому володіє навчальним матеріалом, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому суттєві помилки;

6-10 балів – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Недостатньо розкрито зміст теоретичних питань;

1-5 бали – слабко володіє навчальним матеріалом, відповіді розмиті, допущено логічні помилки;

0 балів – не володіє навчальним матеріалом і не в змозі його викласти, не виявляє розуміння теоретичних питань.

Модульна контрольна робота є складовою поточного контролю у формі аудиторного письмового викладення матеріалу залікового модуля у повному обсязі. Оцінюється з урахуванням теоретичного змісту курсу та виконаних самостійних завдань.

Модульна контрольна робота виконується за варіантами. Кожен варіант містить три питання, розкриття яких ґрунтується на теоретичному матеріалі лекцій, ідеях і положеннях опрацьованої літератури з дисципліни (за змістом питання), рівні виконання завдань (самостійно).

Перелік питань для модульного контролю:

Модуль 1.

1. Сутність релігії
2. Функції релігії в культурі, її духовний та інституціональний виміри

3. Поняття релігійної конфесії
4. Поняття про дух та душу в релігієзнавстві
5. Держава та церква: історичний аспект
6. Архаїчні релігії. Релігія та міф
7. Ранні вірування: тотемізм, анімізм, фетишизм
8. Феномен магії, її архаїчні практики
9. Поняття про національно-державну релігію
10. Релігії у Давньому Китаї
11. Даосизм, його релігійні та філософські смисли
12. Індуїзм, його специфіка
13. Іудаїзм – релігія древніх юдеїв. Культ Яхве
14. Специфіка релігійних культів Древнього Єгипту
15. Античний пантеон: грецька та римська версії
16. Джайнізм як релігійна течія
17. Феномен світової релігії
18. Буддизм, його світоглядний зміст. Різновиди буддизму
19. Тексти буддизму. Джаммапада, Тібетська Книга Мертвих

Модуль 2.

1. Християнство, його основні гілки. Природа християнства як теоретична проблема
2. Православ'я, його походження та культурний ареал
3. Православна ментальність. Ідея соборності
4. Візантійське православ'я в історико-культурному контексті
5. Ікона як явище релігійного культу. Іконоборство як факт культури
6. Сакральне – категорія релігієзнавства. Сакральне і святість
7. Православний храм, його убранство
8. Католицизм, порівняльний аналіз догматики католицизму та православ'я
9. Католицьке богослужіння та храм
10. Протестантизм – породження Реформації. Виникнення протестантизму і його основні версії
11. Протестантські течії і сучасність. Секти – модифікації протестантського вчення
12. Іслам, його основні різновиди
13. Коран та шаріат
14. Феномен суфізму в ісламській культурі
15. Секта, її сутність та небезпечність для людини й суспільства
16. Релігійні конфесії в сучасній Україні
17. Причини релігійної рекреації в Україні
18. Релігія та наука: сучасний погляд
19. Неорелігійна та пострелігійна свідомість. Релігія та неоміфологізм

Критерії оцінювання індивідуальної самостійної роботи здобувачів вищої освіти:

5 балів – індивідуальна самостійна робота виконана самостійно та з

опрацюванням рекомендованої літератури;

4 бали – робота виконана в повному обсязі, але має запозичення з інших джерел, приклади не повністю аргументовані;

2-3 бали – робота виконана частково, компільована, приклади взяті з ресурсів Інтернет (некритичне застосування);

0-1 бали – робота виявляє не засвоєння навчального матеріалу або не виконана.

Індивідуальна самостійна робота з релігієзнавства є однією з форм роботи здобувача, яка виявляє ступінь розуміння та самостійного оперування навчальним матеріалом. Необхідність такої роботи диктується універсальним значенням діалектичної та формальної логіки ***на рівні змісту вищої освіти***.

Викладачем оцінюється самостійність мислення, відсоток унікальності (не менш як 75%), уміння формулювати й аргументувати свої ідеї.

Орієнтовна рекомендована тематика завдань
для індивідуальної самостійної роботи здобувачів вищої освіти:
Індивідуальна самостійна робота 1

1. Релігієзнавство як філософська дисципліна
2. Поняття релігійного культу, його структура та функції
3. Релігія як форма суспільної свідомості
4. Міф та „міфи”: до питання літературної форми міфології
5. Магія і вірування в праслов’янському світі
6. Давньогрецькі міфологічні сюжети у мистецтві Європи
7. Міф про всесвітній потоп і його шумеро-вавилонські витоки
8. Культи сонця у давніх етносів, їх значення та специфіка
9. Божества древньої Америки. Релігії інків, ацтеків, майя.
10. Зороастризм і його культова книга Авеста

Індивідуальна самостійна робота 2

1. Ведична культура як основа буддійської релігійної свідомості
2. Буддизм у сучасному світі
3. Феномен дива у православній релігійній свідомості
4. Візантійське православ’я, його особливості
5. Іконоборство як характерне явище православної аскези
6. Ісихазм у руському православ’ї
7. Старообрядництво і розкол православної церкви у XVII ст.
8. Католицькі ордени у культурі Європи Нового часу
9. Основний зміст роботи М. Вебера «Протестантська етика і дух капіталізму»
10. Кальвінізм та англіканство – різновиди протестантизму в країнах Європи
11. Лютеранська конфесіоналізація в Німеччині: поняття, сутність, головні аспекти
12. Коран – священна книга ісламу.
13. Жінка в ісламській культурі
14. Іслам і наука

15. Українська Православна Церква і її історія
16. Віра і знання у сучасній культурі
17. Нехристиянські релігійні конфесії в Україні, їх поширення і розвиток
18. Сектантство і наркоманія
19. Сатанізм у сучасному світі, його природа та небезпечність
20. Секта як псевдорелігійне утворення

Підсумковий контроль

Підсумковий контроль сформованості компетентностей з дисципліни та результатів навчання здійснюється у формі диференційованого заліку.

Оцінка досягнутих програмних результатів навчання має інтегральний характер, складається з бальних оцінок за виконання модульних контрольних робіт, індивідуальних творчих завдань, повноцінності роботи на семінарських заняттях.

Політика викладання навчальної дисципліни

1. У пріоритеті оцінювання високий рівень пізнавальної активності та логічної спроможності мислення здобувача освіти (уміння виділяти головне, узагальнювати, робити довідні висновки,), внутрішня мотивація досягнення компетентностей і результатів навчання, спроможність до аргументації та до світоглядної позиції, академічна коректність.

2. Від здобувачів освіти вимагається підготовленість до семінарських занять з опрацюванням літератури, якісне і своєчасне виконання завдань.

3. Особлива увага до виконавської дисципліни, академічного етикету та доброчесності. Здобувач освіти повинен прибувати на заняття без спізнень, у процесі спілкування з викладачем й аудиторією виявляти культуру поведінки й повагу до іншої думки в разі дискусії. Здобувачі повинні діяти відповідно до політики НУЦЗ України щодо академічної доброчесності.

4. Використання мобільних пристроїв на заняттях допускається тільки з дозволу викладача й у цілях забезпечення цифрових технологій навчання (тестів у системі OpenTest-2, MentiMeter, демонстрації презентацій, входу за посиланням у вказані викладачем електронні документи, і т.ін).

5. Здобувач освіти має право дізнатися у викладача бальні оцінки своєї успішності й вести паралельний моніторинг накопичуваних балів. Зворотний зв'язок, надаваний здобувачами освіти викладачеві на знак підтримування комунікації, буде доцільним також у формі відгуків здобувача про якість викладання та корисність набутих знань. Викликають інтерес і враховуються побажання й пропозиції здобувачів щодо тематичного наповнення навчання, технологій і форм подачі навчального контенту.

Рекомендовані джерела інформації
Література
Базова

1. Освітньо-професійна програма «Екстремальна та кризова психологія». Х.: НУЦЗУ, 2021.
2. Освітньо-професійна програма «Робота з персоналом». Х.: НУЦЗУ, 2021.
3. Калінін Ю.А. Релігієзнавство. Підручник. К., 1995.
4. Каріков С.А., Ручинська О.А. Історія релігії [Електронний ресурс]. Х., 2016.
5. Москалець, В.П. Психологія релігії : Посібник. К., 2004.
6. Релігієзнавство / За ред. О.П. Сидоренка. Підручник. К., 2008.

Допоміжна

7. Каріков С.А. Віттенберзький університет за часів конфесіоналізації: головні напрями діяльності (на прикладі теологічного факультету) // Український історичний збірник. – Київ, 2017. – Вип. 19. – С. 53–66.
8. Каріков С.А. Конфесійна боротьба в Німеччині у 1546–1555 рр.: політичний аспект // Древности. 2010. – Харків, 2010. – Вып. 9. – С. 85–93.
9. Каріков С.А. Конфесіоналізація в Німеччині XVI ст.: зміст та основні проблеми // Древности. 2009. – Харків, 2009. – Вып. 8. – С. 179–184.
10. Каріков С.А. Створення віросповідних книг Євангелічно-Лютеранської Церкви у конфесійну добу // Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. – Харків, 2014. – №1117. Історія. – Вип. 48. – С. 29–37.
11. Конституція України. – К., 1996.

Інформаційні ресурси

http://www.social.org.ua/
http://www.filosof.com.ua
http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/dovi.html
http://www.psylib.ukrweb.net/books/rassb01/index.htm.

Розробник:
професор кафедри
соціальних і гуманітарних дисциплін
доктор філософських наук, професор (підпис) Олена РЯБІНІНА